

KLASIKAPLUS.CZ

1. Příležitosti čekají na myšlenku. Dny nové opery v Ostravě uzavřel Nonův Prométheus

01.07.2022 [klasikaplus.cz](#) - Milan Bátor[Odkaz na originál](#)

"Divák byl v Trojhalí konfrontován s velmi nezvyklým prostředím. Realizační tým byl rozmístěn nesouměrně prostorem na různých dopravních prostředcích a vyvýšených plošinách."

"Obrovské nároky na koncentraci v podobě přesných nástupů a spolehlivé souhry zajistil perfektním způsobem připravený, iniciativní a nadšený dirigent Jiří Rožeň."

"Provedení Nonova Prométhea se nepochybně může řadit k nejvýznamnějším operním realizacím současnosti."

Dny nové opery 2022 jsou minulostí. Velké finále se konalo v Trojhalí Karolina 30. června, kde zazněla jedna z nejoriginálnějších oper 20. století. Prométheus italského skladatele Luigiho Nona nastudovali dirigenti Jiří Rožeň a Petr Kotík ve scénické realizaci Jiřího Nekvasila a Davida Baziky. Součástí Nonovy opery je živá elektronika, sbor, sólisté a orchestr. Nad provedením jedné z nejpozoruhodnějších oper minulého století se sešli Ostravská banda, Ostrava New Orchestra, Canticum Ostrava a četní sólisté. Prométheus v české premiéře byl uveden v italském originále.

Zná ho skoro každý. Prométheus. Sebevědomý, chytrý, bořitel zpuchřelých tradic a konvencí. Ten, který ukradl Bohům oheň a naučil lidské pokolení s ním hospodařit. Nono byl Benátčan, doktor práv a rozhodně nejzajímavější z italských skladatelů minulého století. Společenský étos jeho kompozic jej odlišoval od jeho generačních kolegů, kteří se snažili především vypořádat s problémy nových skladatelských technik. Nonovy kompozice, zejména ty věnované lidskému hlasu a orchestru, byly něčím víc než radikální cestou, jejímž cílem je vymezit se vůči minulosti. Čteme v nich "vyznání člověka, který se vášnivě staví na stranu utlačovaných".

Nonův silný dramatický temperament směřoval k divadlu. Oper napsal několik, přičemž Prométheus z roku 1984 patří k nejpozoruhodnějším. Více než dvouhodinové dílo je typově vymezeno označením tragedia dell'ascolto čili tragédie slyšení. Nono v inscenaci zredukoval expresivní a vizuální prvky a celkově zjednodušil svůj hudební projev. Libreto nemá narativní posloupnost, postavy ani scénickou akci. Sám skladatel se pokusil charakterizovat své dílo jako "hudebně-scénické ostrovy v pohybu ve velkém prostoru" a představení vnímal víc jako zvukovou než vizuální hru.

Ostravské uvedení se záměrem italského skladatele dokonale konvenovalo. Divák byl v Trojhalí konfrontován s velmi nezvyklým prostředím. Realizační tým byl rozmístěn nesouměrně prostorem na různých dopravních prostředcích a vyvýšených plošinách. Nechyběly ani vysokozdvížené vozíky, na kterých stáli oba dirigenti Jiří Rožeň a Petr Kotík. Nezvyklé bylo také usazení obecenstva, jejichž židle byly rozmístěny všemi směry, ale vždy tak, aby divák mohl sledovat více skupin interpretů.

Provedení Prométhea se odehrálo bez pauzy a v jediném zvukovém proudu. Je nesmírně těžké popsat jeho zvukovou stránku, rozhodně však platí, že v tomto díle Nono došel k velmi niterné, meditativní a mystické hloubce, kterou jako by vzkřísil a vynesl na světlo z pradávných dob. Drásavé kakofonní intervaly žesťových nástrojů se střídaly se sborovými pasážemi, které občas připomínaly benátskou dvojsborovou techniku. Časový sled opery se odvíjel jako kontinuální řetězec sborových, sólových a instrumentálních čísel s jemnou elektronikou a dvěma recitátory. Obrovské nároky na koncentraci v podobě nástupů a souhry zajistil perfektním způsobem připravený, iniciativní a nadšený dirigent Jiří Rožeň. Ten byl očividně hlavní pojistkou bezpečného a přesvědčivého provedení díla, které spolu s ním sledoval Petr Kotík.

Hodnotit jednotlivé sólové výkony v kontextu obrovského provozovacího aparátu je svízelné a vlastně trochu kontraproduktivní. Žádný jedinec totiž nefungoval izolovaně sám za sebe, jak jsme zvyklí v klasické operní naraci, ale byl součástí hudební struktury. Provedení Nonova Prométhea se nepochybně může zařadit k nejvýznamnějším operním realizacím současnosti.

Ačkoli se v Trojhalí nedalo dobře dýchat a dusno bylo místy nesnesitelné, protagonisté na sobě nedali ani mrknutím oka nic znát. Muselo to být obrovské sebezapření, které bylo motivováno jednak vědomím výjimečnosti okamžiku, jednak osobností Petra Kotíka, který ve svých osmdesáti trůnil na vysokozdvížném vozíku s trochou fantazie jako současný hudební "Prométheus". Muž, který svůj život věnoval hudbě přítomnosti, v Ostravě rozdmýchal dílo, které vypadlo z běhu dějin. Ze své epochy. Nono ztvárnil Prométheův mýtus jako nadčasové podobenství o síle myšlenky, o porozumění, o možnosti naslouchat.

Tedy naslouchejme.

[« zpět na začátek](#)